

THỰC TRẠNG VIỆC THỰC HIỆN CÁC TIÊU CHUẨN QUỐC GIA VIỆT NAM VỀ THÔNG TIN THƯ VIỆN TẠI THƯ VIỆN TỈNH ĐỒNG NAI

Tiêu chuẩn là quy định về đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý dùng làm chuẩn để phân loại, đánh giá sản phẩm, hàng hoá, dịch vụ, quá trình, môi trường và các đối tượng khác trong hoạt động kinh tế - xã hội nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả của các đối tượng này.

Theo nhà Thư viện học Vũ Văn Sơn: Tiêu chuẩn Quốc gia là các văn bản nêu ra những quy tắc, hướng dẫn hay đặc trưng cho các hoạt động, được tổ chức có thẩm quyền thừa nhận và thông qua, được sử dụng chung và lặp lại nhiều lần, được cập nhật và sửa chữa theo thời gian và hoàn cảnh

Trong hoạt động của ngành Thư viện, chúng ta rất ít khi nhắc tới vấn đề tiêu chuẩn, mà thường nói tới thống nhất và chuẩn hoá. “Thống nhất, chuẩn hoá, chia sẻ và hội nhập” đã trở thành phương châm hoạt động của toàn ngành hàng chục năm nay. Tuy không nói tới tiêu chuẩn, nhưng nội hàm của chuẩn hoá đã bao hàm cả vấn đề tiêu chuẩn.

Theo TS. Vũ Dương Thúy Nga: “Chuẩn hóa trong lĩnh vực thông tin - thư viện là việc xác lập và áp dụng chuẩn mực nhằm kiểm soát, đánh giá các hoạt động thông tin - thư viện” nhằm kiểm soát, đánh giá và đảm bảo cho hoạt động này có thể tiến hành đạt chất lượng, hiệu quả, thực hiện và duy trì các mục tiêu đã đặt ra.

Được thành lập vào năm 1976, đến năm 2006, Thư viện tỉnh Đồng Nai bắt đầu chuyển sang Thư viện điện tử. Hệ thống Thư viện điện tử tích hợp tỉnh Đồng Nai (gồm các Thư viện thành viên là thư viện tỉnh, 11 Thư viện Thành phố, Thị xã, huyện, và 01 Thư viện Công ty Cao su) được đầu tư và tiến hành đồng loạt ứng dụng 8 phân hệ gồm Quản trị hệ thống, Bổ sung tài liệu, Biên mục, Quản lý bạn đọc và Lưu thông, Báo và tạp chí, Kiểm kê, Opac, Mượn liên thư viện vào quản lý toàn bộ các hoạt động chuyên môn. Năm 2013, Thư viện thực hiện “Thư viện điện tử trên nền điện toán đám mây”. Trong quá trình hoạt động, từ khi thành lập đến nay, Thư viện tỉnh Đồng Nai đã áp dụng một số Tiêu chuẩn Quốc gia về thông tin thư viện như:

TCVN 4743:1989 Xử lý thông tin-Mô tả thư mục tài liệu, yêu cầu chung và quy tắc biên soạn

TCVN 5453:1991 Hoạt động thông tin khoa học và tư liệu. Thuật ngữ và khái niệm cơ bản

TCVN 5697:1992 Hoạt động thông tin tư liệu - Viết tắt từ và cụm từ tiếng Việt dùng trong mô tả thư mục

TCVN 5698 :1992: Từ và cụm từ tiếng nước ngoài viết tắt dùng trong mô tả thư mục

TCVN 7539 : 2005 Thông tin và tư liệu-Khổ mẫu MARC 21 cho dữ liệu thư mục

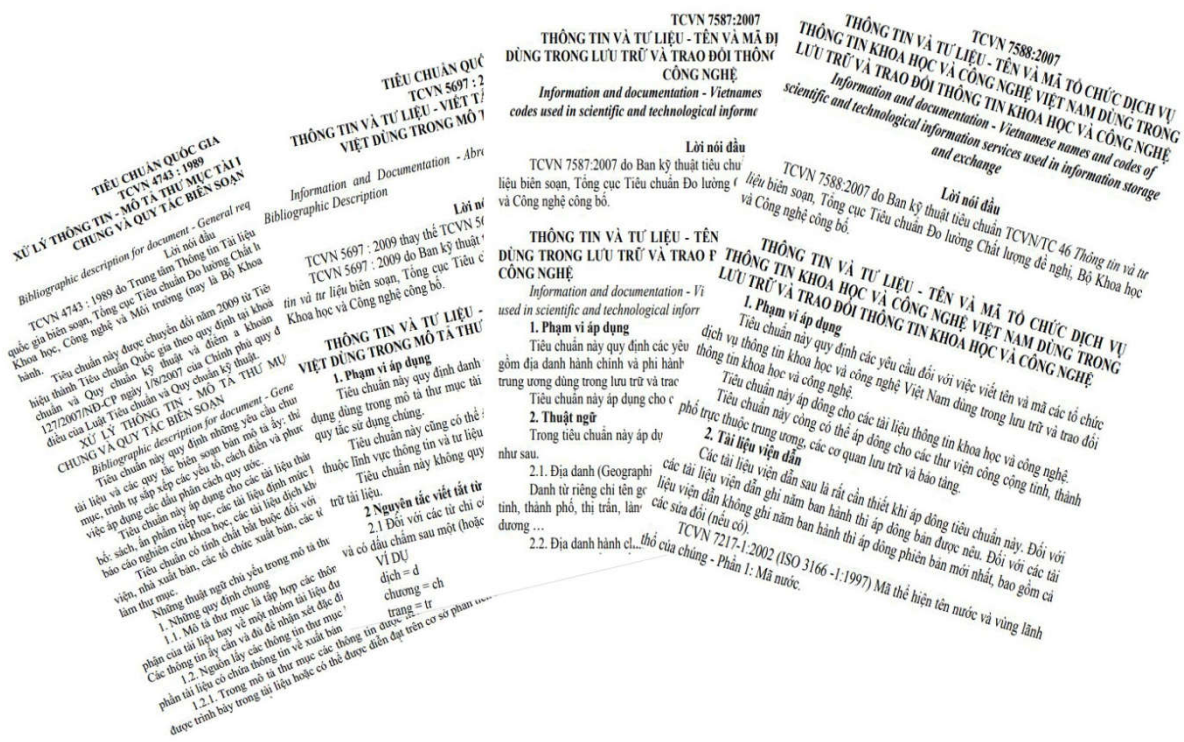
TCVN 7587:2007 Thông tin và Tư liệu - Tên và Mã địa danh Việt Nam dùng trong lưu trữ và trao đổi thông tin khoa học và công nghệ

TCVN 7588:2007 Thông tin và tư liệu - Tên và mã tổ chức dịch vụ thông tin khoa học và công nghệ Việt Nam dùng trong lưu trữ và trao đổi thông tin khoa học và công nghệ.

TCVN 10669:2014 Thông tin và tư liệu - Phương pháp phân tích tài liệu, xác định chủ đề và lựa chọn các thuật ngữ định chỉ mục

TCVN 10845: 2015 Hoạt động thư viện-Thuật ngữ-Mô tả thư mục tài liệu tham khảo và các tham chiếu-Quy tắc viết tắt các thuật ngữ thư mục tham khảo

TCVN 11269:2015 Thông tin và tư liệu - Quy tắc viết tắt các từ trong nhan đề và nhan đề của xuất bản phẩm

Một số Tiêu chuẩn Quốc gia về thông tin thư viện

40 - CƠ QUAN TẠO BIỂU GHI BIÊN MỤC GỐC (KL) # # -

a ▾ DGNLIB00

b ▾ vie

e ▾ isbd

41 - MÃ NGÔN NGỮ (L) 1 # + -

a ▾ vie

h ▾ eng

44 - MÃ NƯỚC XUẤT BẢN/SẢN XUẤT (KL) # # -

a ▾ vn

a ▾ H.

: ▾ b ▾ Phụ nữ

c ▾ 2019

Tiêu chuẩn về Tên và Mã địa danh Việt Nam, Tên và mã tổ chức dịch vụ thông tin KH&CN Việt Nam được ứng dụng trong biên mục tài liệu của Thư viện tỉnh Đồng Nai

Trong quá trình áp dụng thực hiện các tiêu chuẩn, cán bộ thư viện nhận thấy một số thuận lợi và khó khăn:

Về thuận lợi

Việc thực hiện các tiêu chuẩn nêu trên giúp các cán bộ thư viện trong đơn vị thống nhất việc sử dụng các thuật ngữ một cách rõ ràng chính xác,

Thuận lợi trong việc chia sẻ tài nguyên thông tin với các thư viện cấp huyện

Được sự quan tâm và chỉ đạo sâu sát trong hoạt động nghiệp vụ của lãnh đạo đơn vị nên cán bộ thư viện có điều kiện học hỏi, tra đổi kinh nghiệm thực hành nghiệp vụ giữa cán bộ trong và ngoài thư viện.

Hệ thống máy móc trang thiết bị được quan tâm đầu tư cũng là một trong những điều kiện giúp cán bộ thư viện trong việc tra cứu, cập nhật thông tin về các tiêu chuẩn Quốc gia Việt Nam về thông tin thư viện được kịp thời.

Về khó khăn

Để áp dụng và thực hiện các tiêu chuẩn này đòi hỏi cán bộ phải có trình độ chuyên môn nghiệp vụ

Có một số tiêu chuẩn được ban hành nhưng việc mở các lớp tập huấn cho cán bộ thư viện còn hạn chế, số lượng cán bộ thư viện được cử đi tập huấn ít nên việc áp dụng các tiêu chuẩn chưa kịp thời. Muốn thay đổi theo tiêu chuẩn mới thì phải chờ vào sự hướng dẫn, chỉ đạo của Thư viện Quốc gia.

Trong quá trình thực hiện, việc áp dụng các tiêu chuẩn có đôi lúc chưa thống nhất, đồng bộ do trình độ nhận thức về nghiệp vụ còn cảm tính (ví dụ: trong phân loại tài liệu, định chủ đề, định từ khóa)

Một trong những khó khăn khách quan không thể tránh là thực hiện chủ trương về đổi mới tinh giản bộ máy tổ chức trong các cơ quan hành chính nhà nước, nhân sự cán bộ thư viện có sự thay đổi liên tục trong vài năm gần đây, gây xáo về mặt tâm lý của cán bộ thư viện. Đây là một trong những khó khăn ảnh hưởng không nhỏ đến việc cập nhật kiến thức chuyên môn nghiệp vụ, tốn thời gian, công sức đào tạo/ đào tạo lại công tác nghiệp vụ.

Một số đề xuất để tăng cường việc thực hiện các tiêu chuẩn này tại Thư viện tỉnh Đồng Nai nói riêng và các thư viện ở Việt Nam nói chung:

Về phía thư viện đầu ngành cụ thể là Vụ Thư viện, Thư viện Quốc gia: Đẩy mạnh công tác xây dựng và ban hành các tiêu chuẩn Quốc gia trong hoạt động thông tin thư viện như ban nhân mới hoặc thay thế các tiêu chuẩn cũ không còn phù hợp với điều kiện, tình hình thực tiễn. Thiết lập các quy định vad văn bản hướng dẫn để việc triển khai áp dụng các tiêu chuẩn được đồng bộ và thống nhất từ trên xuống dưới.

Đối với thư viện tinh thành: tăng cường công tác phổ biến tuyên truyền, hướng dẫn áp dụng các tiêu chuẩn cho các thư viện cấp cơ sở. Cử cán bộ tham gia các lớp tập huấn để cập nhật kịp thời và nắm vững các kiến thức để áp dụng đúng trong công tác.

Đẩy mạnh công tác thanh tra kiểm tra để phát hiện sai sót trong việc thực hiện

Trao đổi chia sẻ kinh nghiệm với các thư viện trong cùng hệ thống để góp phần nâng cao trình độ nghiệp vụ: thông qua các hội nghị, hội thảo chuyên đề, qua các lớp tập huấn...

Tiêu chuẩn là công cụ quan trọng của chuẩn hóa. Đó là một yếu tố quan trọng giúp cho các thư viện có thể hội nhập, chia sẻ và phát triển nguồn lực phục vụ cho việc khai thác và sử dụng thông tin đạt hiệu quả cao hơn. Để thực hiện được việc chuẩn hóa trong xử lý tài liệu, cần phải đẩy mạnh việc xây dựng, hoàn thiện hệ thống các Tiêu chuẩn Việt Nam về công tác xử lý tài liệu, xử lý thông tin.

Nguyễn Sen